

BESLUT

Datum
2026-09-28

Dnr
11622-2025

Sid
1 (6)

Chefsjustitieombudsmannen
Erik Nymansson

Kritik mot Göteborgs tingsrätt för att inte ha iakttagit skyndsamhetskravet i 5 § lagen om tillträdesförbud vid idrottsevenemang. Även generella uttalanden om tillämpningen av skyndsamhetskravet

Beslutet i korthet: Enligt 5 § lagen om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang ska frågor om tillträdesförbud handläggas skyndsamt. Skyndsamhetskravet ska också iakttas om domstolen handlägger tillträdesförbudet gemensamt med ett brottmål. Detta innebär att det i vissa fall inte är möjligt att invänta brottmålsprocessen innan tillträdesförbudet prövas, trots att brottmålet kan ha betydelse för förbudsfrågan.

ChefsJO anser att ett tillträdesförbud normalt sett ska ha prövats senast omkring ett par månader från det att begäran om prövning har kommit in till tingsrätten. Om ärendet om tillträdesförbud handläggs gemensamt med ett brottmål kan det ofrånkomligen komma att kräva viss ytterligare tid. Det bör dock inte finnas utrymme att låta prövningen sammantaget anstå mer än några få månader. Enligt chefsJO:s mening kan det, vid den helhetsbedömning som alltid bör göras, åtminstone i viss mån beaktas vilken tid på säsongen det är fråga om. I det fallet att tillträdesförbudet avser en idrott i vilken det är säsongsuppehåll, framstår det inte som fullt lika angeläget att förbudet blir lika skyndsamt prövat som i det fallet att det återstår lång tid av säsongen.

I det aktuella fallet handlades ärendet om tillträdesförbud gemensamt med ett brottmål. Handläggningstiden uppgick till omkring fem månader. Enligt chefsJO var handläggningstiden inte förenlig med skyndsamhetskravet i 5 §. Tingsrätten kan därför inte undgå kritik.

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 11 oktober 2025 klagade AA på bl.a. Göteborgs tingsrätts handläggning av ett ärende om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang. Han anförde i huvudsak följande. Den 15 juni begärde han, för en klient som i JO:s beslut benämns BB, domstolsprövning av åklagarens beslut om tillträdesförbud. BB har alltså inte fått ta del av motpartens (Svenska fotbollsforbundet) yttrande eller inställning. Beslut kommer inte att meddelas innan den 20 oktober då huvudförhandling hålls i ett mål där BB åtalats för brott med koppling till tillträdesförbudet. Detta är inte förenligt med skyndsamhetskravet i 5 § lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang (tillträdesförbudslagen).

Utredning

Sedan JO hämtat in bl.a. dagboksblad begärde JO att Göteborgs tingsrätt skulle yttra sig. Inför tingsrättens yttrande hade chefsrådmannen CC redogjort för handläggningen enligt i huvudsak följande.

Det av åklagaren meddelade tillträdesförbudet var daterat den 30 maj och gällde i ett år. BB begärde att tillträdesförbudet skulle hävas eller att förbudstidens längd skulle sättas ned. Muntlig förhandling påkallades inte.

Ärendet lades upp särskilt och handlades inledningsvis inte tillsammans med det pågående brottmålet. Rätten bedömde dock senare att frågan borde prövas i samband med åtalet och den planerade huvudförhandlingen i brottmålet ställdes då in. En ny huvudförhandling sattes ut i oktober 2025, dvs en månad tidigare än den tänkta huvudförhandlingen. Dom i brottmålet meddelades den 27 oktober 2025. I samband med att frågan om tillträdesförbud skulle avgöras uppmärksammades att motparten inte hade fått yttra sig, varför ett föreläggande om detta skickades ut. Slutligt beslut i fråga om tillträdesförbudet meddelades den 7 november 2025.

Viss onödig tidsutdräkt har skett inför avgörandet. Det handlar om att motparten inte fick yttra sig i tid och att det inte gick att tidigarelägga brottmålsrättegången ännu mer vilket föranledde att prövningen av tillträdesförbudet drog ut på tiden.

Tingsrätten yttrade sig genom lagmannen DD i fråga om handläggningen hänvisades, med något förtydligande, till chefsrådmannens yttrande. Sedan DD redogjort för relevant lagstiftning uppgav hon att ärenden om tillträdesförbud enligt tingsrättens riktlinjer ska hanteras med särskild skyndsamhet.

Lagmannen redovisade därefter följande bedömning.

Inledningsvis kan jag konstatera att ärendet inte har handlagts så skyndsamt som det krävts. Det är olyckligt att ärendet inte var kommunicerat med motparten i samband med att brottmålet prövades och därmed inte kunde avgöras då. Detta fel åtgärdades dock snabbt varefter ärendet avgjordes ca tre veckor senare.

Bedömningen gjordes att ärendet skulle prövas i samband med det åtal av brottsmisstankar som låg till grund för åklagarens beslut om tillträdesförbud. Efter detta handläggningsbeslut har tingsrätten vidtagit åtgärder för att få ärendet prövat skyndsamt, så som att tidigarelägga huvudförhandling i brottmålet och inte fullt ut bevilja det anstånd som idrottsorganisationen begärde inför sitt yttrande.

AA kommenterade yttrandet. Han anförde bl.a. att en rimlig handläggningstid borde understiga två månader och att ärenden om tillträdesförbud bör hanteras med samma skyndsamhet som ärenden om kontaktförbud.

Rättsliga utgångspunkter

Av 2 kap. 8 § regeringsformen (RF) framgår att den som är svensk medborgare är tillförsäkrad frihet att förflytta sig inom riket. Rörelsefriheten får emellertid begränsas genom lag i enlighet med vad som framgår av 2 kap. 20 § RF.

Enligt tillträdesförbudslagen får en person förbjudas att få tillträde till och vistas på inhägnad plats huvudsakligen avsedd för idrottsutövning när idrottsarrangemang anordnas på platsen av en idrottsorganisation (tillträdesförbud). Tillträdesförbudet ska gälla för en viss tid, högst tre år,¹ och börjar som huvudregel gälla omedelbart. (Se 1–3 §§ tillträdesförbudslagen.) Förbudet prövas av åklagare efter ansökan av vissa idrottsorganisationer eller Polismyndigheten. På begäran av den som beslutet angår och förutsatt att beslutet har gått denna emot ska tingsrätten pröva åklagarens beslut. (Se 6 och 13 §§.)

När domstolen ska pröva ett beslut om tillträdesförbud och den mot vilken förbudet avses gälla är misstänkt för brott som har betydelse för prövning av frågan om förbudet, får beslutet prövas i mål om allmänt åtal rörande brottet. I ett sådant fall tillämpas bestämmelserna om rättegången i brottmål. (Se 21 §.)

Eftersom frågor om tillträdesförbud ska prövas genom riskbedömningar där begångna brott är av huvudsaklig betydelse, är det enligt vad som anges i förarbetena ofrånkomligt att frågorna kan komma att aktualiseras i samband med åtal för brott. Om ett brott har betydelse för frågan om tillträdesförbud, bör det enligt regeringen därför av praktiska skäl finnas en möjlighet för domstolen att handlägga förbudsfrågan tillsammans med brottmålet. (Se prop. 2004/05:77 s. 52 f.) Den brottsmisstanke som prövas i målet bör enligt författningskommentaren anses ha betydelse för prövningen av förbudsfrågan när åklagarens beslut i förbudsfrågan helt eller huvudsakligen grundat sig på den brottsmisstanke som prövas i brottmålet. Om det kan finnas skäl för gemensam handläggning, bör åklagaren ange det i samband med överlämnandet av förbudsärendet till tingsrätten. Eftersom bestämmelsen är fakultativ behöver kumulation inte ske, om det saknar fördelar för handläggningen. (Se a. prop. s. 69.)

Frågor om tillträdesförbud ska handläggas skyndsamt (se 5 § tillträdesförbudslagen). Detta gäller för såväl åklagaren som domstolen. Skyndsamhetskravet ska också iakttas om tillträdesförbudet handläggs gemensamt med ett brottmål (se Dahlgren, Tillträdesförbudslagstiftningen [29 juni 2022, JUNO], kommentaren till 21 §).

¹ Enligt Åklagarmyndighetens rekommendationer ska förbudstiden som utgångspunkt bestämmas till sex månader vid brott med böter eller fängelse i högst sex månader i straffskalan, till nio månader vid brott med böter eller fängelse i högst ett år i straffskalan, till ett år vid brott med strängare straffskala än de tidigare nämnda och till mellan ett och tre år vid brott som bl.a. präglats av hänsynslöshet (se Åklagarmyndighetens rättsliga vägledning 2021:22).

Som skäl för skyndsamhetskravet anfördes i förarbetena följande (se a. prop. s. 39).

Det är viktigt att en person som t.ex. begått våldsbrott under en fotbollsmatch så snabbt som möjligt kan förbjudas att få tillträde till fotbollsmatcher under resten av säsongen förutsatt att det finns en risk för fortsatt brottslighet. Om handläggningen hos åklagaren inte sker med skyndsamhet kan lagstiftningens effektivitet äventyras. Samma sak gäller för handläggningen i domstol i de fall åklagaren inte beslutat om förbud och det begärs att domstolen beslutar om sådant. Också när förbud löper mot en part bör handläggningen i domstol ske skyndsamt. Regeringen föreslår sålunda att frågor om tillträdesförbud skall handläggas skyndsamt av åklagare och domstol. Däremot föreslår regeringen inte några särskilda tider inom vilka frågorna skall avgöras.

Vid tillkomsten av tillträdesförbudslagen tjänade regleringen om kontaktförbud, tidigare besöksförbud, som förebild (se a. prop. s. 23). Med hänsyn till tillträdesförbudslagens likheter med lagen (1988:688) om kontaktförbud (kontaktförbudslagen) har det inom doktrinen förts fram uppfattningen att kraven om skyndsamhet i den sistnämnda lagen kan vara vägledande vid tolkningen av skyndsamhetskravet i tillträdesförbudslagen (se Dahlgren, kommentaren till 5 §).

Enligt 6 a § kontaktförbudslagen ska frågor om kontaktförbud handläggas skyndsamt och i fråga om kontaktförbud avseende gemensam bostad ska åklagarens beslut i ärendet meddelas med särskild skyndsamhet. I Åklagarmyndighetens föreskrifter preciseras de frister som åklagarna ska förhålla sig till (se ÅFS 2011:6). Är det fråga om gemensam bostad gäller vidare att tingsrätten alltid ska hålla sammanträde i ärendet så snart det kan ske och, om det inte finns något synnerligt hinder, senast på fjärde dagen efter det att rättens prövning begärdes hos åklagaren. Ärendet ska som huvudregel avgöras i anslutning till sammanträdet. (Se 19 § kontaktförbudslagen.) När det kommer till tillträdesförbud saknas motsvarande preciserade tidsfrister i såväl lag som andra författningar.

Vad gäller besöksförbud har JO i ett tidigare beslut gjort vissa uttalanden om möjligheten att vid prövningen av ett sådant förbud avvakta med förhandling så att prövningen av förbudet görs i mål om allmänt åtal (se JO 2008/09 s. 73, dnr 1046-2007). I det beslutet uttalade JO bl.a. följande.

Ett beslut att ålägga en person besöksförbud innebär inskränkningar i dennes rörelsefrihet. Det är från rättssäkerhetssynpunkt nödvändigt att den mot vilken ett sådant beslut riktas har möjlighet att snabbt få åklagarens beslut prövat av domstol ... Jag kan ha förståelse för att en domstol avvaktar med sin prövning av ett besöksförbud om en huvudförhandling i ett därmed sammanhängande brottmål är nära förestående. Som framgått av det nu sagda kan prövningen emellertid inte få anstå annat än under en helt kort tid.

I det då aktuella fallet, som rörde ett tre månaders långt besöksförbud, ansåg JO att en period om runt två och en halv månad från begäran om domstolsprövning av besöksförbudet till huvudförhandlingen i brottmålet var alltför lång.

Bedömning

Inledning

Inledningsvis gör jag vissa generella uttalanden om hur man, enligt min mening, bör se på skyndsamhetskravet i 5 § tillträdesförbudslagen och vilken betydelse detta får när en domstol handlägger ett ärende om tillträdesförbud gemensamt med ett brottmål. Därefter redovisar jag min bedömning i frågan om Göteborgs tingsrätt har handlagt ärendet om tillträdesförbud med erforderlig skyndsamhet.

Uttalanden om innebörden av skyndsamhetskravet

Som framgått krävs det enligt 5 § tillträdesförbudslagen att frågor om tillträdesförbud handläggs skyndsamt. Vad skyndsamt enligt denna lag innebär preciseras vare sig i lag, annan författning eller förarbeten.

Den närmare innebörden behöver därför bestämmas utifrån sammanhanget det förekommer i och vilka intressen det är som gör sig gällande. När det gäller ingrepp i enskildas grundläggande rättigheter och rätten till domstolsprövning av ett beslut om en sådan inskränkning finns det som utgångspunkt skäl att tolka begreppet restriktivt. Även vid inskränkningar av grundläggande rättigheter kan det emellertid finnas vissa frågor som är mer angelägna att skyndsamt pröva än andra.

Med hänsyn främst till de lagtekniska likheter som finns med regleringen om kontaktförbud men också det faktum att båda förbudstyper – om än på olika sätt – innebär begränsningar i rörelsefriheten bör åtminstone viss ledning kunna hämtas från vad som gäller i fråga om kontaktförbud.

Som redovisats tidigare har JO i fråga om besöksförbud uttalat att det från rättssäkerhetssynpunkt är nödvändigt att personen som har belagts med förbudet har möjlighet att snabbt få åklagarens beslut prövat av domstol och att prövningen av beslutet, med hänsyn till en kommande huvudförhandling, inte kan få anstå annat än under en helt kort tid.

På motsvarande sätt är det från rättssäkerhetssynpunkt viktigt att personen som belagts med tillträdesförbud har möjlighet att snabbt få sin sak prövad av en domstol. Även om denna förbudsperson – med hänsyn till Högsta domstolens uttalanden i rättsfallet ”Kontaktförbudsprövningen” NJA 2020 s. 1061 – numera torde kunna få såväl kontakt- som tillträdesförbud prövat trots att förbudstiden löpt ut, är det naturligtvis av vikt att domstolsprövningen som utgångspunkt kommer till stånd i god tid innan dess. I enlighet med vad som särskilt betonas i förarbetena är en snabb handläggning också viktig för lagstiftningens effektivitet.

Med detta sagt finns det också vissa betydande skillnader mellan de två ärendetyperna. Inskränkningen att inte få bevista vissa idrottsevenemang kan enligt min mening inte jämföras med den inskränkning ett förbud att t.ex. befinna sig i närheten av en närstående eller att uppehålla sig i en gemensam bostad innebär. Till detta kommer det faktum att det i förarbetena till

tillträdesförbudslagen uttryckligen anges att det inte bör införas några särskilda frister inom vilka frågorna ska avgöras. Lagstiftaren har alltså gjort en medveten åtskillnad, vilket talar för att domstolarna har en något större flexibilitet än vad som är fallet i kontaktförbudsärendena.

Utifrån vad jag har redovisat ovan och med beaktande av vad som anförts i förarbetena anser jag att ett tillträdesförbud normalt sett ska ha prövats av tingsrätten senast omkring ett par månader från det att begäran om prövning har kommit in till domstolen. Om det finns skäl att handlägga ärendet om tillträdesförbud gemensamt med ett brottmål kan det ofrånkomligen komma att kräva viss ytterligare tid. Som tidigare framgått gäller dock skyndsamhetskravet även i det fallet och det bör inte finnas utrymme att låta prövningen sammantaget anstå mer än några få månader. Detta innebär att det i vissa fall inte är möjligt att invänta brottmålsprocessen innan tillträdesförbudet prövas, trots att brottmålet kan ha betydelse för förbudsfrågan (jfr Dahlgren, kommentaren till 21 §). Enligt min mening kan det, vid den helhetsbedömning som alltid bör göras, åtminstone i viss mån även beaktas vilken tid på säsongen det är fråga om. I det fallet att tillträdesförbudet avser en idrott i vilken det är säsongsuppehåll, framstår det inte som fullt lika angeläget att förbudet blir lika skyndsamt prövat som i det fallet att det återstår lång tid av säsongen.

Tingsrättens handläggning

I tillägg till de omständigheter som enligt tingsrätten har lett till en onödig tidsutdräkt noterar jag att det – såvitt framgår av dagboksbladen – förekom ett stillestånd i handläggningen mellan den 4 juli och den 7 augusti, vilket också torde ha bidragit till tidsutdräkten i en inte obetydlig grad.

Jag har förståelse för att tingsrätten önskade handlägga förbudsfrågan tillsammans med brottmålet och ett sådant förfarande kan ofta framstå som ändamålsenligt. Som tidigare angetts gäller dock skyndsamhetskravet även i fall med gemensam handläggning och jag kan konstatera att sammanläggningen i det här fallet har bidragit till en förlängd handläggningstid. Även om det är positivt att tingsrätten tidigare lade den planerade huvudförhandlingen i syfte att påskynda avgörandet, var denna åtgärd inte tillräcklig och som tingsrätten har konstaterat var handläggningstiden om knappt fem månader inte förenlig med det skyndsamhetskrav som uppställs i 5 § tillträdesförbudslagen. Göteborgs tingsrätt kan därför inte undgå kritik.

Ärendet avslutas.

Beslutet har fattats av chefsJO Erik Nymansson. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Rättssakkunniga Per Samuelsson har föredragit ärendet och avdelningschefen Marcus Karlberg har deltagit i beredningen.